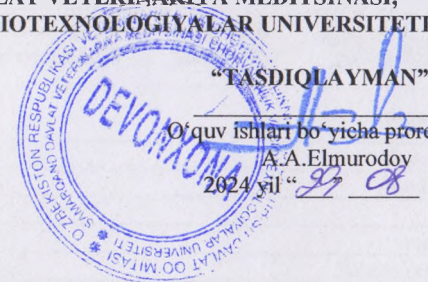

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI**

**“CHORVACHILIKNI MEXANIZATSIYALASH VA AVTOMATLASHTIRISH”
FANI BO‘YICHA**

SILLABUSI

(Sirtqi ta'lim 2-bosqich talabalari uchun)

Bilim sohasi: 800000 - Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya

Ta'lim sohasi: 810000 - Qishloq xo'jaligi

Ta'lim yo'nalishlari: 60811500 - Zootsiyalar (turlari bo'yicha)
60811500 - Zootsiyalar (qorako'chilik)

Modul / FAN SILLABUSI

Zooinjeneriya fakulteti

60811500 – Zooinjeneriya (turlari bo'yicha)

60811500 – Zooinjeneriya (qorako'chilik)

Fan nomi:	Chorvachilikni mexanizatsiyalash va avtomatlashtirish
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	CHMA 1306
Yil:	2024-2025
Semestr:	4
Ta'lim shakli:	Sirtqi ta'lim
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	180
Ma'ruza	10
Amaliy mashg'ulotlar	12
Laboratoriya mashg'ulotlari	6
Seminar	—
Mustaqil ta'lim	152
Kredit miqdori:	6
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)

FM1	Chorvachilikni mexanizatsiyalash va avtomatlashtirish" fanining o'qitishdan maqsad - qishloq xo'jaligida, jumladan chorvachikda ishlatiladigan, qo'l mehnatini yengillashtirishga xizmat qiladigan mashinalar va qurilmalarning tuzilishi, ish jarayoni, sinflanishi, rostlanishi va ulardan foydalanishni o'rganish, soha bo'yicha yetarlicha bilimga ega bo'lish va malakaviy ko'nikmalarni o'rganish, mavjud va xorijiy mashinalar sinfning ish jarayoni, ularning afzalligi va kamchiliklarini o'zlashtirish bilan bir qatorda, boshqa sinfdagi, turdagi yangi mashinalarni ham mustaqil ravishda o'rganish bilan bir qatorda, ularga mos bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirishdan iborat.
-----	--

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar

1.	Matematika
2.	Fizika
3.	Zoologiya
4.	Biologiya

Ta'lim natijalari (TN)

	Bilimlar jihatidan:
TN1	Chorvachilikni mexanizatsiyalash va avtomatlashtirish fanining xalq xo'jaligidagi ahamiyati haqida bilimga ega bo'lishlari kerak;
TN2	Chorvachilikda mexanizatsiyalashtirilgan ish jarayonlari va qo'llaniladigan mashinalar tizimini bilishi va ulardan foydalana olishini bilishlari lozim;

Fan o'qituvchisi haqida ma'lumot

Muallif:	Sh.Z.Abdug'aniyeva - SamDVMCHBU, "Agrotexnologiya, ishlab chiqarishni mexanizatsiyalashtirish va avtomatlashtirish" kafedrasida assistenti, texnika fanlari falsafa doktori (PhD).
E-mail:	nigorakr@mail.ru
Tashkilot:	Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti "Agrotexnologiya, ishlab chiqarishni mexanizatsiyalashtirish va avtomatlashtirish" kafedrasida
Taqrizchilar:	1.A.A.Nurillayev - Qishloq xo'jaligi vazirligi huziridagi Veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish qo'mitasi, Samarqand viloyat veterinariya va chorvachilikni rivojlantirish boshqarmasi boshlig'i; 2.Y.I.Islomov - Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar Instituti "Agroinjeneriya" kafedrasida mudiri, t.f.f.d.(PhD) dotsent.

Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashning 2024 yil 29.08.24 sonli yig'ilishi bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "Agrotexnologiya, ishlab chiqarishni mexanizatsiyalashtirish va avtomatlashtirish" kafedrasining 2024 yil 29.08.24 sonli yig'ilishi bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

R. Ro'ziqulov

Fakultet dekani

E.X. Berdimuratov

Kafedra mudiri

A.Y.Xasilbekov

Tuzuvchi

Sh.Z.Abdug'aniyeva

Talabani fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun talabani bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritib olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharhlay bilsa;

b) 4 baho olish uchun talabani bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymas;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushungan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy hujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.

v) 3 baho olish uchun talabani bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilmas;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.

g) quyidagi hollarda talabani bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho bilan baholanishi mumkin:

- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

TN3	Mashina va qurilmalarni tanlay bilish, xo'jalik sharoiti talablariga mos ravishda ularning tizimini hisoblab chiqish, mashinalar ishida uchraydigan kamchiliklarni o'zlashtirish, ularni bartaraf qilish va oldini ola bilish haqida bilimga ega bo'lishlari kerak;
TN4	Yangi texnika va texnologiyalarni ishlab chiqarishga joriy etish va ulardan oqilona foydalanish malakalarini bilishi kerak;
Ko'nikmalar jihatidan:	
TN5	Mashinalarning vazifalari, turi, sinfi, markalari va tuzilishini o'rganish, chorvachilikda mexanizatsiyalashtirilgan ish jarayonlari va qo'llaniladigan mashinalar tizimini aniqlay oladi;
TN6	Chorvachilikda mexanizatsiyalashtirilgan ish jarayonlari va qo'llaniladigan mashinalar tizimini bilishi va ulardan foydalana olishi, mashina va qurilmalarni farqlay oladi;
TN7	Mashina va qurilmalarni tanlay bilish, xo'jalik sharoiti talablariga mos ravishda ularning tizimini hisoblab chiqish, mashinalar ishida uchraydigan kamchiliklariga baho bera oladi;
TN8	Talabalar mustaqil ravishda mashina va qurilmalar yordamida mashinalar ishini tashkil qilish, yangi texnika va texnologiyalarni ishlab chiqarishga joriy etish va ulardan oqilona foydalanishni biladi.
Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
M1	Chorvachilikda mahsulot yetishtirish jarayonlari va energetika vositalari. Chorvachilik fermalarida ozuqa yetishtirish, tayyorlash va saqlash jarayonlarini mexanizatsiyalashtirish.
M2	Chorvachilik fermalarining turlari va umumiy tuzilishi. Chorvachilik fermalarini suv bilan ta'minlashni mexanizatsiyalash. Chorvachilik fermalarida mikroiklimni ta'minlash.
M3	Chorvachilik fermalarida go'ng chiqarish, saqlash, qayta ishlash va zararsizlantirishni mexanizatsiyalash. Chorvachilik fermalarida sut sog'ishni mexanizatsiyalash.
M4	Qo'ychilik fermalarida jun qirg'ish va junga birlamchi ishlov berishni mexanizatsiyalash. Qorako'l qo'zilarini so'yish va terilarga birlamchi ishlov berishni mexanizatsiyalash.
M5	Parrandachilik fermalarida texnologik jarayonlarni mexanizatsiyalash. Chorvachilik fermalarida zooveterinariya tadbirlarini mexanizatsiyalash. Chorvachilikda texnologik jarayonlarni avtomatlashtirish.
Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulotlar (A)	
A1	Chorvachilikda ishlatiladigan energiya turlari va energetik vositalarini o'rganish. Traktor va avtomobillarning sinflanishi va umumiy tuzilishi. Donli ekinlarni yig'ishtirish mashinalarini o'rganish.
A2	Chorvachilik ferma va komplekslarining umumiy tuzilishi, ularning bosh rejasini o'rganish. Ozuqa sexlari, ozuqa me'yorlagichlar va aralashtirgichlarning tuzilishi va ishlashini o'rganish.
A3	Suv nasoslari va suv ko'targichlarni o'rganish. Mikroiklimni ta'minlash tizimlari, texnik vositalari, ularning tuzilishi va ishlash prinsipini o'rganish.
A4	Go'ng va chiqindilarni chiqarish vositalarining tuzilishi va ishlash prinsipini o'rganish. Sut sog'ish apparatlarining vazifasi, tuzilishi va ishlash prinsipini o'rganish.

A5	Jun qirg'ish, junga ishlov berish punktlarining uskunolari va texnika vositalarini o'rganish. Qorako'l qo'zilarini so'yish texnologiyalari va texnik vositalarini o'rganish
A6	Parrandachilikdagi texnologik jarayonlarni o'rganish. Veterinariya - sanitariya tadbirlarini o'tkazuvchi mashinalarni o'rganish. Elektr ta'minoti tizimlarini o'rganish.
Mashg'ulotlar shakli: laboratoriya mashg'ulotlar (L)	
L1	Ozuqalarni tayyorlash qurilmalarini o'rganish. Ozuqa tarqatish qurilmalarini o'rganish
L2	Suv nasoslari va suv ko'tarish qurilmalarini o'rganish Hayvonlarni sug'orish qurilmalarini o'rganish. Go'ng va chiqindilarni chiqarish vositalarini o'rganish
L3	Sut sog'ish qurilmalarini o'rganish. Sutga dastlabki va qayta ishlov berish qurilmalarini o'rganish. Elektr ta'minoti tizimlarini o'rganish

№	Mustaqil ta'lim (MT)	soat
1.	Chorvachilik fermalari va komplekslarini o'rganish	10
2.	Yerga ishlov beruvchi va ozuqa ekinlarini ekish, qarov o'tkazish mashina va qurilmalari o'rganish	10
3.	Ozuqalarning turlari, ularga quyiladigan zootexnik talablar	10
4.	Ozuqa yetkazib berish texnologiyasi va uni tashkil qilishni o'rganish	10
5.	Ozuqa seklari, ularning turlari, tuzilishi va ishlashini o'rganish	10
6.	Chorvachilik fermalaridagi texnologik jarayonlarni o'rganish	10
7.	Suv va uning sifati, manbalarini o'rganish.	10
8.	Fermalarni suv bilan ta'minlash sistemalari o'rganish.	10
9.	Mikroiqlim va unga qo'yiladigan zootexnik talablarni o'rganish	10
10.	Mexanizatsiyalashgan go'ngxonalar, ularning turlari, tuzilishi va ishlash prinsipini o'rganish	10
11.	Sigirlarni sog'ish uchun mo'ljallangan sut sog'ish qurilmalarini o'rganish.	12
12.	Sutga dastlabki, qayta ishlov berish texnologiyasi va qurilmalarini o'rganish	10
13.	Parrandachilik fermalari va fabrikalarining na'munaviy bosh rejalarini o'rganish	10
14.	Veterinariya-sanitariya agregatlari va dezinfekcion kameralar	10
15.	Elektr yuritmalar, ularning tarkibiy qismlarini o'rganish	10
Jami:		152

Asosiy adabiyotlar		
1.	Sh. Suvankulov, Z.Abduganiyev, T. Xaitov, X. Shodiyev. "Chorvachilikni mexanizatsiyalash va avtomatlashtirish". Darslik. Toshkent. Tafakkur, 2020 yil.	
2.	Z.Abduganiyev "Chorvachilikni mexanizatsiyalash va avtomatlashtirish" (amaliy mashg'ulotlarni bajarish uchun o'quv qo'llanma). "TURON NASHRIYOTI", Toshkent, 2022 yil. – 220bet.	
3.	Z.Abduganiyev "Chorvachilikni mexanizatsiyalash va avtomatlashtirish" (laboratoriya mashg'ulotlarni bajarish uchun o'quv qo'llanma). "TURON NASHRIYOTI", Toshkent, 2022 yil. – 94bet.	
4.	Sh. Suvankulov, Z.Abduganiyev, Sh. Mamasov. "Chorvachilikni mexanizatsiyalash va avtomatlashtirish". Darslik. Samarqand. N. Dyuba, 2010 yil.	
5.	Sh. Suvankulov, Z. Abduganiyev, Sh. Mamasov. "Chorvachilikni	

	mexanizatsiyalash va avtomatlashtirish". Elektron darslik. http://127.0.0.1:4001/Chorvachilik/index.php . Guvohnoma № DGU 02165. 21.01.2011 yil.
6.	Alijanov D., Voxidov A.V., Suvankulov Sh. Parrandachilik xujaliklarini mexanizatsiyalash va avtomatlashtirish (kollejlari uchun o'quv qo'llanma) /Toshkent, Davr nashriyoti, 2012 yil.
7.	Tojiboev B.M., Alijanov D. Chorvachilikda ozuqa tayyorlash jarayonlarini mexanizatsiyalash (Kasb - hunar kollejlari uchun uquv qo'llanma, qayta ishlangan ikkinchi nashri) / Toshkent. Iqtisodiyot - moliya nashriyoti. 2013 yil.
Qo'shimcha adabiyotlar	
1.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 52 b.
2.	Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021.– 36 b.
3.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022. – 416 b.
4.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.
5.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.
6.	Rebecca Thistlethwaite. Jim Dunlop. The New Livestock Farmer: The Business of Raising and Selling Ethical Meat. USA 2015.
7.	Кирсанов В.В. и др. Механизация и технология животноводства.-М.: Инфра-М, 2013.
8.	Князев А.Ф., Механизация и технология животноводства / А. Ф. Князев, Е. И. Резник - М. : Колос С, 2013.
9.	Кирсанов В.В. Механизация и автоматизация животноводства / Кирсанов В.В.,Д.Мерусидзе,В.В.Щевцов,Р.Ф.Филатов-М.:Колос, 2013.
10.	Иванов, Юрий Григорьевич. Механизация и автоматизация животноводства: курсовое проектирование: учебное пособие рекомендовано НМС при Федеральном учебно-методическом объединении по укрупненной группе специальностей и направлений подготовки высшего образования «Ветеринария и зоотехния» в качестве учебного пособия (курсовое проектирование) для студентов вузов, обучающихся по направлению подготовки «Зоотехния» / Ю. Г. Иванов, В. И. Стяжкин, Е. В. Машошина; Российский государственный аграрный университет - МСХА имени К. А. Тимирязева (Москва). - Электрон.текстовые дан. - Москва: МЭСХ, 2018.
11.	"Chorvachilikni mexanizatsiyalash" fanidan amaliy, laboratoriya, kurs loyihasi va mustaqil ishlarni bajarishga mo'ljallangan uslubiy ko'rsatma va qo'llanmalar. ToshDAU Tahririyot va nashriyot bo'limi, 2010-2023 yillar.